

Fågelrapport för Strängnäs kommun år 2019

En liten nyordning för årets utgåva är att vi har anammat samma systematiska ordningsföljd som finns på Artportlen. Det är inte första gången som ordningsföljden ändras och säkerligen inte den sista. Ändringarna bottnar i nya rön som gjorts inom fågelsystematiken på senare år. En mängd omflyttningar av arterna inom familjerna och även omflyttning av familjer har gjorts. Fågelmässigt blev 2019 riktigt spännande med flera för kommunen ovanliga arter som glädde många: gråhakedopping, turturduva fjällgås, prutgås, lappuggla, flodsångare, jorduggla, svart rödstjärt, tallbit, tretåig mås och tretåig hackspett är några exempel. Rapporter av känsliga arter med häckningskriterier publiceras inte vilket, även gäller rapporter där krav på dokumentation finns och inte inkommit till Rrk.

/Yngve Meijer

Prutgås

1 ex 1k rastade vid Översvämningssmarken på Gorsingeholm i Strängnäs, där den blev uppskrämd och återfanns därefter på vattnet mellan ön Loppan på Ulvhällsfjärden och Reningsverket i Strängnäs den 19/10 (YM, SLL, BL, MK). Arten är rapporterad vid totalt 29 tillfällen i kommunen genom åren, bara åtta av dessa handlar om rastande fåglar, vilket då oftast varit ensamma individer.

Kanadagås

Första: 8 ex Lötfälten, Gorsingeholm, Strängnäs 18/2 (YM, LWo & HWo, AL). **Vinter:** 2 ex rastande Gripsholms slott, Mariefred 14/12 till 26/12 (MBa, YM) och 1 ex rastande Gorsingeholms våtmark, Strängnäs 31/12 (YM).

Vitkindad gås

Första: 1 ex Svedängsfälten, Aspö 30/3 (PS), vilket är kommunens femte fynd under mars månad. **Sista:** 200 ex sträckande Ulvhällsfjärden, Strängnäs 27/10 (MK). Andra större flockar som rapporterats under året: 225 ex stäckande mot söder vid Gesta gård, Toresund 16/0 (PK), 240 ex rastande på Gorsingeholm i Strängnäs den 21/10 (YM) och på samma lokal sträckte 175 ex den 24/10 (BA). Antalet vitkindad gås som rapporteras kommer i en helt annan dimension när man konstaterar att 1999 var första gången, som en observation med tvåsiffrigt antal rapporterades i kommunen: 30 ex sträckande vid Valnaren i Länna.

Grågås

Första: 1 ex rastande Marielund, Läggesta 15/2 (YM). **Sista:** 2 ex rastande Edeby våtmark, Toresund 24/11 (YM). **Stort antal:** Som vanligt rastar många grågäss i Lagunen på Tynnelsö under ruggningen och därifrån är 1050 ex rapporterade den 6/6 (PS). Under hösten rastade de största antalen i södra delen av Sörfjärden, 1500 ex 11/9 (LC), 5000 ex 22/9 och 23/9 (LC) för att minska till 1300 ex den 30/9 (LC). I övrigt är större rastande flockar rapporterade från Lötfälten på Gorsingeholm i Strängnäs med 1000 ex den 14/9 och vid Nedre Vältesta, Sörfjärden 1500 ex den 25/9 (LB), vilket dock kan vara en del av de fåglar som höll till i Södra delen av Sörfjärden.

Sädgås

Första vår: 17 ex sträckande Hörnfältet, Aspö 17/2 (PS). **Sista vår:** 1 ex rastande Svedäng, Aspö den 21/4 av rasen *anser fabalis fabalis*, som även kallas för tajgasädgås (PS). **Första höst:** 17 ex sträckande Tosteröbron, Strängnäs 8/9 (MK). **Sista höst:** 100 ex sträckande Lötfälten, Gorsingeholm, Strängnäs 29/11 (KT), vilket dessutom blev årets största antal med sädgås. Två rapporter där sädgås är rasbestämd till tundrasädgås *anser fabalis rossicus*: 16 ex sträckande Gripsholms slott, Mariefred 14/9 (FvS) och 6 ex Björsund, Helgarö den 4/10 (FvS).

Bläsgås

Första: 1 ex sträckande Gesta gård, Toresund 12/3 (PK). **Sista höst:** 1 ex rastande Bråtstufälten, Länna 23/10 (BA). **Stor flock:** 22 ex sträckande Hästnäs, Mariefred 23/3 (JS), vilket vid en första anblick inte ser särskilt anmärkningsvärt ut. Sätter man flocken i ett Strängnäsperspektiv så ser saken lite annorlunda ut, när det största antalet som rapporterats någonsin är 37 ex. Bläsgås med antal överstigande 20 ex är bara rapporterade vid sex tillfällen i kommunen. Vid Äleby våtmark på Ytterselö rastade 2 långstannande ex mellan den 5/4 och 2/5 (BS, YM, MBa m.fl.), vilket bara är sjätte gången som arten noteras i kommunen under maj månad.

Fjällgås

1 ex rastande på Lötfälten, Gorsingeholm, Strängnäs den 14/9 till 17/9 (KT, MK, YM m.fl.), vilket bara är sjunde gången som arten är rapporterad i kommunen. Fördelningen är tre rapporter av sträckande fjällgås och fyra som rastande. I samtliga fall rör sig de rastande individerna om ensamma fåglar. Senast det fanns en möjlighet att göra ett "drag" inom

kommunen för att få till ett "kommunkryss" på fjällgås var vid Valnaren och så pass långt tillbaka i tiden som år 2000.

Knölsvan

Vinter: Rapporter av knölsvan under januari och februari har blivit årliga, eftersom oftast förblir en del större fjärdar på Mälaren mer eller mindre isfria under vintern. Det största antalet som rapporterats är hela 144 ex i Svinhusviken, Rävsnäs, Toresund den 14/1 (YM, JA). **Stort antal övriga:** Lagunen på Tynnelsö fortsätter att vara något av magnet för Mälarens knölsvanar. Trots att vattenytan inte är speciellt stor så är rastade knölsvan i stora antal noterade: 105 ex 31/3, 162 ex 20/4, 189 ex 22/4, 169 ex 31/5, 184 ex 6/6, 154 ex 17/7, 137 ex 9/8, 125 ex 17/8, 215 ex 6/10 och 226 ex 4/11 (PS, YM, FH). En relevant fråga man ställer sig är hur Lagunen kan förse den mängd av svanar och rastande änder med föda. Snittvikten för knölsvan är cirka 12 kg, vilket innebär att Lagunen måste försörja cirka 2700 kg svan med vattenväxter när 226 knölsvanar betar på lokalen.

Häckningar: Arten häckar på många platser i Mälaren, men är undanträngd av sångsvanen i flertalet av de mindre sjöarna. Förutom i Mälaren är häckningar bara rapporterade vid Edeby våtmark med 4 ungar (YM, EW, MF m.fl.). Dessutom uppehöll sig den kull på 3 ex i Edeby våtmark, som häckat vid utloppet från Edeby våtmark i Herrestaviken, där dock bara ett ex verkar ha överlevt.

Sångsvan

Vinter: 2019 påminde i mångt och mycket om föregående år med en mild start på januari, där sångsvan kunde ses både som rastande och sträckande lite varstans i kommunen. Ifrån mitten av månaden tog vintern ett visst tag om landet och under de närmaste fyra veckorna är arten bara rapporterad från Bergaån mellan Berga säteri och Länнасjön (BA) och Lännaån mellan Länna bruk och Ekedalsbron (YM, AEr, HE & RE).

Lyckade häckningar: 4 ex pulli Viltvatten syd Salby gård, Toresund (JA), 2 ex pulli Jägarlund, Edeby, Toresund (JA), 1 ex pulli Lagunen, Tynnelsö (PS), 3 ex pulli Gesta gård, Toresund (PK, KE m.fl.), 4 ex pulli vi Datorp, Bergaån, Åker (LE), 4 ex pulli Öknasjön, Härad (KaL), 5 ex pulli Gorsingeholms våtmark, Strängnäs (MBa, YM, SLL m.fl.) och 2 ex pulli i Valnaren, Länna (YM). **Stort antal:** Samtliga årets rapporter på fler än 100 ex kommer från Solöfälten på Fogdö, under våren som flest 120 ex den 21/3 (GO, MB) och under hösten 120 ex sträckande den 3/12 (MB).

Årta

Mellan den 21/4 och 18/5 är ett par eller en ensam hane rapporterad regelbundet från Äleby våtmark på Ytterselö (YM, AEr, SLL m.fl.). Förhoppningarna om en möjlig häckning började sakta växa fram, men likt fjolårets försök till häckning, misslyckades detta. En sakta uttorkande våtmark där vattnet i stort sett försvann helt. Tranparet var i stort sett ensamma att få fram ungar och torkan gjorde det enkelt för att komma åt det mesta i form av fågelägg och ungar, för att föda upp sina egna ungar. I övrigt är ett rastande par

rapporterat från Lagunen på Tynnelsö den 22/5 (PS), 2 ex hane och en hona som flest vid Valnaren, Länna 29/4 till 22/5 (YM, BA, UG) med intensiv uppvaktning den 1/5 (UG) och slutligen en rastande hane par Edeby våtmark, Toresund 16/5 (YM, NK).

Skedand

Första: 1 ex hona Valnaren, Länna 21/4 (BA). **Sista:** 1 ex Edeby våtmark, Toresund, 22/10 (JM).

Snatterand

Första: 30 ex hane Lagunen, Tynnelsö 30/3 (PS). **Sista:** 1 ex 1k hane Edeby våtmark, Toresund 16/11 (YM). **Häckningar:** Vid Edeby våtmark, Toresund är två häckningar rapporterade med en kull om fem fåglar och en kull med en ensam individ (EW). Vid Lagunen på Tynnelsö är 19 ex pulli rapporterade fördelade på fyra kullar (PS). **Stora antal:** Den lilla Lagunen på Tynnelsö drar till sig massor med änder och svanar, där bland annat snatterand samlas i ansemliga antal. Även om årets antal inte kommer i närheten av de två föregående årens största antal på 500 ex respektive 700 ex är antalen för 2019 anmärkningsvärt höga: 125 ex 20/4 (PS, YM), 140 ex 22/4 (PS), 224 ex 17/7 (PS), 265 ex 9/8 (PS), 250 ex 17/8 (PS, YM) och 190 ex den 6/10 (PS, FH).

Bläsand

Första: 1 par Öknasjön, Härad 23/3 (YM, AEr). **Sista:** 23 ex rastande Edeby våtmark, Toresund 28/11 (YM). **Stor flock:** 208 rastande Edeby våtmark, Toresund 19/10 (YM).

Stjärtand

Första: 1 ex hane rastade vid Äleby våtmark, Toresund 31/3 (YM), där den blev kvar fram till den 13/4 (LE, KN, BS m.fl.). Rapporterna av stjärtand i kommunen under våren brukar vara fåtaliga och årets fynd blev vårens enda. **Sista:** 25 ex sträckande Resecentrum, Strängnäs 27/10 (FvS).

Kricka

Första: 1 par rastande Gorsingeholm, Strängnäs 15/3 (YM, EBE, MK). **Sista:** 2 ex Lagunen, Tynnelsö (PS) och 1 ex Edeby våtmark, Toresund 4/11 (YM, BAr, GW m.fl.) **Vinter:** Två tidiga fynd av 5 ex vid Tosteröbron, Strängnäs den 20/2 (LB) och ett honfärgat ex som rastade i Reningsverksdiket, Gorsingeholm, Strängnäs den 22/2 (MB), har bedömts som ett möjliga vinterfynd. Under många vintrar på 2000-talets första år var en rastade hane trogen övervintrare i Reningsverksdammarna i Strängnäs. Senaste rapporten av en övervintrande kricka på lokalen är från vintern 2013/2014.

Brunand

Första: 1 ex hane Äleby våtmark, Ytterselö 22/3 (YM, AL). **Sista:** 1 ex hane Björndalsviken, Aspö 7/10 (PS). **Häckning:** 1 ex hona med 8 ex pulli Jättne viltvatten, Överselö 23/6 (YM)

och 1 ex hona med 2 ex pulli Lagunen, Tynnelsö 17/7 (PS). I Lagunen på Tynnelsö är sex häckningar av brunand rapporterade under 2000-talet, varav tre kullar 2013. Vid Jättne viltvatten har observationer gjorts av ett antal hanar som uppvaktat en hona gjorts under några år vilket till sist resulterade i en lyckad häckning. **Stort antal:** Årets största antal är som vanligt rapporterade från Lagunen på Tynnelsö med 27 ex den 17/8 (PS, YM).

Vigg

Stor flock: I södra delen av Sörfjärden är som flest 500 rastande vigg rapporterade den 6/8 (LC). **Häckningar:** Två kullar med 6 respektive 4 ex pulli vid Edeby våtmark, Toresund (YM, EW, MK m.fl.). Tveksamt om mer än en av dessa klarade predationstrycket i det alltmer sjunkande vattenståndet. I Reningsverksdammarna, Strängnäs är en hona med en ovanligt stor kull på hela 11 ex pulli rapporterad den 14/8 (YM). Kullar med fler än 10 ex pulli är ovanliga.

Ejder

4 ex rastande Prästfjärden, Mälaren 1/5 (MK). Arten är rapporterad vid 21 tillfällen från kommunen, där samtliga av vårens 14 rapporter är gjorda under april och maj. Från hösten är de sju rapporterna utspridda på alla månader mellan augusti och november.

Svärta

1 par rastande Djurgårdsudde, Granfjärden, Mälaren 11/5 (EW). 2 ex hane och 1 ex honfärgad födosökande Mälsåkersviken, Ytterselö 26/12 (YM), vilket bara är andra gången som svärta rapporteras i kommunen under december månad.

Sjööorre

Första vår: 1 par rastade utanför Eksågstornet, Sörfjärden den 11/4 (MK, BL, SLL m.fl.).

Övriga rapporter: 20 ex som flest rastade mellan Eksågstornet och Svavelgrund i Sörfjärden den 19/4 till 21/4 (MB, NE, BAr m.fl.), 11 ex rastande Djurgårdsudde, Granfjärden, Mälaren 27/4 (EW) och slutligen 3 ex Svavelgrund, Sörfjärden 1/5 (LB). Inga rapporter har kommit under tiden för höstens sträck mot söder.

Salskrake

Första: 2 ex förbiflygande, Flottläggningsplatsen, Kolsundet, Toresund 2/3 (KE, PK).

Sommar: 2 ex honfärgad Lagunen, Tynnelsö 17/7 (PS). **Vinter:** Under januari rastade salskrake i Mälsåkersviken på Ytterselö mellan den 1/1 och 7/1, med som flest 6 ex (YM, MK, LE m.fl.) och vid Svinhusviken i Rävsnäsviken rastade 8 ex den 14/1 (YM). Från december är 4 ex rapporterade från Björndalsviken, Aspö, Mälaren den 1/12 (PS) och 1 ex honfärgad i Herrestaviken, Toresund den 14/12 (YM), vilket snabbt ändrade sig till den 15/12 när 4 ex honfärgad och 10 ex hane rastade på lokalen (BS). **Stora antal:** Lagunen på Tynnelsö drar under höstarna till sig ovanligt stora antal av rastande salskrake, som flest

115 ex den 4/11 (PS). Antalsmässigt är det en bit ifrån rekordåret 2015 när 219 ex rastande den 8/11.

Storskrake

Stor flock: Årets största flockar är rapporterade från Sörfjärden öster om Kinglöts udde med 1000 ex den 5/11 (LC) och 2000 ex den 10/11 (LC), 1000 ex vid Arnöfärjan, Oknö 23/12 (FH) och 1000 ex utanför Visholmen i Strängnäs den 31/12 (FvS).

Småskrake

Första: 1 ex hane Dansken, Ytterselö, Prästfjärden 6/4 (BS). **Vinter:** 1 ex Mälsåkersviken, Ytterselö 1/1 och 2/1 (MK, LE, KN m.fl.), vilket bara är femte gången någonsin som småskrake är rapporterad från kommunen under januari månad. **Övriga rapporter:** Bevakningen på Prästfjärden i Mälaren har varit väldigt sporadisk under året, vilket resulterat i färre rapporter än vanligt. 1 ex hane Ärnäsviken, Mariefred 14/4 (JN), 1 ex hane Prästhällen, Mälaren 14/4 (MK) och på samma lokal 4 ex den 1/5 (MK). **Häckning:** 2 ex 1k 17/7 på Prästfjärden i Mälaren utanför Prästhällen. Så gott som samtliga rapporter av arten under den senaste 10-årsperioden kommer från Prästfjärden och Gripsholmsviken.

Järpe

1 ex Abborrmossen, Åker 4/5 (KT). Arten är i stort sett årligt rapporterad från kommunen med någon enstaka observation. Även om järpe är en art, som har fått stryka på foten lite grand på grund av det moderna skogsbruket, kan det nog finnas ett antal revir i skogarna söder om Åker. Diskret leverne och håller gärna till där det är allt annat lättgånget gör det inte enklare att kryssa järpe.

Tjäder

46 rapporter av tjäder under året vilket glädjande nog är dubbelt så många som normalt. Nästan samtliga rapporter kommer från skogarn runt Länna och söder om Åker. Rapporter av spelande tjäder är skyddade i Artportalen och publiceras inte för att undvika att spelplatser röjs. Ett begränsat antal personer på Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen har tillgång till denna information. Det är av stor vikt att arten rapporteras i Artportalen, så att myndigheterna får kännedom om möjliga spelplatser. Finns det spelplatser inom ett område som anmälts för slutavverkning, utfärdar Skogsstyrelsen kraftiga restriktioner för att förhindra att spelplatsen ödeläggs.

Orre

Årets 11 rapporter från 6 olika lokaler är en uppryckning från fjolårets bottennotering i kommunen på endast 4 rapporter, från ett och samma område, Abborrmossen i Åkers

kronopark. En promenad i skogarna söder om Länna eller Åker en solig och vindstilla morgon under andra halvan av april är en bra förutsättning för att lyssna på orrspel.

Rapphöna

2 ex Askare-Plångsta, Sörfjärden 24/1 (TuP) och 1 ex Fjällstatorp, Ytterselö 18/3 (NE). Rapphöns liksom fasan räknas som goda arter trots att det i flertalet fall handlar om utsatta fåglar för jakt.

Vaktel

Första: 1 ex spel/sång Lötfälten, Gorsingeholm, Strängnäs 1/6 (KT). **Övriga rapporter:** 1 ex spelande Fogdö kyrka 3/6 till 20/6 (MB, YM, MK) och på samma lokal 1 ex 19/8 till 25/8 (MB). Det stora flertalet av årets rapporter kommer från Lötfälten och områdena runt Gorsingeholms våtmark i Strängnäs, där spelande vaktel är rapporterad från 21/6 ända till den 12/9 (KT, EW, YM m.fl.), som flest spelade tre ex samtidigt den 23/6 (KT). Lite extra spännande är att flera fåglar spelade i området, och att den 11/9 stöttes 4 ex utmed diket (KT), vilket skulle kunna tyda på att vaktel eventuellt häckat på lokalen. En liten udda observation av vaktel är gjord vid Tegeltorpet på Ytterselö den 30/6, när en förbiflygande vaktel spelade i flykten (BS). 1 ex spelade från fälten vid Riby, Åker styckebruk den 20/7 (RSv, RK), en lokal som genom åren ofta återkommit när det gäller spelande vaktel. Vid Gesta gård, Toresund spelade 1 ex 22/7 till 6/8 (PK, KE).

Storlom

Första: 1 ex Malsjön, Åkers kronopark 2/4 (GWa). **Sista:** 1 ex rastande Eksågstornet, Sörfjärden 9/10 (MK). **Stort antal:** Tvåsiffriga antal är rapporterade från Östra Magsjön, Länna med 12 ex den 9/9 (LC) och 10 ex i Mellanmarviken, Åker den 22/6 (BC). **Häckning:** Under 2019 har glädjande nog fler häckningar rapporterats från kommunen än normalt. Trots att både Lännasjön och S:a Kärrlången (TuP) tillhör vad som räknas som grunda näringsrika slättsjöar, har lyckade häckningar rapporterats med 1 ex pulli i båda sjöarna (LE, AE) respektive (TuP). Två häckningar med en respektive två pulli är rapporterade från Östra Magsjön, Länna (LC, CÅL) och en häckning med två pulli i Mellanmarviken, Åker (YM, BC, CÅL). Från de för arten väldigt typiska sjöarna i Åkers Bergslag är häckningar med en pulli rapporterade från Bredsjön (LC) och Göksjön (LC).

Smådopping

Vinter: 1 ex Reningsverksdammarna, Gorsingeholm, Strängnäs 1/1 till 9/1 (YM, LE, KN m.fl.) och 14/12 till 31/12 (YM, PS, MK m.fl.). **Första:** 2 ex spel/sång Norrlännamaden 11/4 (RF & LF). **Sista:** 2 ex Lagunen, Tynnelsö 6/10 (PS, FH). **Häckning:** Smådopping är regelbundet rapporterad med två ex vid ett av vattenhindren på Gripsholms golfklubb i Mariefred mellan den 16/4 och 6/7 (YM, MBa, MK m.fl.), vilket resulterade i 3 ex pulli (EW, YM). **Övriga rapporter:** Ett besök vid Lagunen på Tynnelsö den 22/4 resulterade i 1 ex smådopping (PS) och den 9/8 är en ungfågel rapporterad från lokalen (PS). En hel del

talar för att smådopping häckar i Lagunen, dess leverne är dock ytterst diskret förutom på våren, när sången avslöjar närvaron. Harby viltvatten, Mariefred är en lokal där arten har häckat under många år, tyvärr besöks lokalen alltför sällan. Den 20/4 spelade 3 ex på lokalen (JS), vilket blev årets enda rapport från Harby viltvatten. Smådopping är rapporterad från lämpliga lokaler under häckningstid som Äleby våtmark på Ytterselö 23/4 till 27/4 (SLL, BL, AL m.fl.) och Hovgårdsdammen, Vansö 30/4 (MK). Under sensommaren är rastande individer rapporterade från Edeby våtmark, Toresund (YM, MB, BS) och Jättne viltvatten på Överselö (YM),, där arten häckade under flera år, som flest tre häckande par år 2005.

Gråhakedopping

1 ex rastande Lännsjön 29/3 (YM, SLL, BL m.fl.). Historiskt förekom arten som häckande i Södra Kärrlången fram till någon gång på 1950-talet och den sista rapporten från den lokalen är så pass långt tillbaka i tiden som 1971. I "modern" tid är gråhakedopping rapporterad vid tre tidigare tillfällen i kommunen, Svavelgrundet, Sörfjärden 1/5 1998, Prästfjärden 4/5 2008 och utanför Eksågstornet i Sörfjärden den 12/4 2014.

Skäggdopping

Vinter januari: 1 ex Inre Gripsholmsviken, Mariefred 1/1 (LE, KN, YM m.fl.), 1 ex Mälsåkersviken, Ytterselö 1/1 (LE, KN, MK m.fl.), 3 ex som flest runt Bredgrundet och Tuna Holmar på, Prästfjärden, Mälaren 6/1 till 7/1 (YM), 2 ex utanför Småbåtshamnen, Mariefred 6/6 (MB) och 1 ex Tosteröbron, Strängnäs 9/1 (AL, JW, GW). **Första:** 1 ex Arnöfärjan, Aspö 9/3 (PS, YM).

Svarthakedopping

Första: 1 ex Valnaren, Länna 31/3 (BA, YM, SK), vilket bara är andra gången som arten rapporteras under mars månad i kommunen. Snittet för årets första svarthakedopping i kommunen under 2000-talet är den 14/4. **Sista:** Noterbart är att ingen svarthakedopping är rapporterad efter den 20/5, med andra ord ingen häckning i kommunen detta år.

Rapporter: 1-2 ex Valnaren, Länna 31/3 till 20/5 (BA, YM, SK m.fl.), 2 ex rastande, Svavelgrund, Sörfjärden 21/4 (YM), 1-2 ex Äleby våtmark, Ytterselö 21/4 till 2/5 (YM). De två senaste åren har vattnet i stort sett försvunnit från Äleby våtmark och flera andra lämpliga våtmarker, vilket kan vara anledningen till att fåglarna försvann. Under seklets första 10 år häckade svarthaken i kommunen med flera par, därefter har bara någon enstaka häckning rapporterats.

Rördrom

Första: 1 ex spel/sång i södra delen av Sörfjärden den 16/3 (EW). **Sörfjärden:** Den årliga inventeringen av revirhävdande rördrom i Sörfjärden gav totalt 17 revir (LB), vilket är betydligt bättre än fjolåret, då bara 10 ex noterades. Reviren av rördrom i Sörfjärden har inventerats (LB) under många år och snittet under 2000-talet ligger på 16 revir. Fem av

årets revir låg i Strängnäsdelen av Sörfjärden: Helgarö Storäng, Sörgårdsviken, Lindön, Bergshammar och Fiskarudden. **Övriga rapporter:** Rokaudd, Överselö (PS, YM), Söderlännaviken, (FH, YM, LE, m.fl.), Bastviken, Aspö (PS, FH), Stallarholmsfjärden, Klahammar (YM), Aspöviken (FH), Kyrkviken, Stallarholmen (YM), Storängsudden, Husholmen, Strängnäs-fjärden (YM, SLL, BL), Morrarö, Björndalsviken, Aspö (PS, FH), Krissbosundet, Aspö (FH, PS), Lönnhamn, Algöviken, Överselö (YM, AEr), Tynnelsö, Norra vassen (PS) och Öknasjön, Härad (KaL).

Gråhäger

Vinter januari: Fram tills att i stort sett alla Mälarens vikar islades i mitten av månaden, kunde gråhäger ses på många ställen. Under andra halvan av januari är gråhäger så gott som uteslutande rapporterad från området runt Reningsverksdammarna på Gorsingeholm.

Ägretthäger

1 ex förbiflygande Östra Bondkroken, Läggesta 9/5 (CC), 1 ex födosökande Inre Rävsnäsviken, Mälaren 13/5 (YM), **20** ex sträckande mot SV Gesta viltvatten, Toresund 17/8 (PK), 2 ex rastande Lagunen, Tynnelsö 8/9 (PS), 1 ex rastande Arphusskären, Sörfjärden 11/9 (MK) och 1 ex förbiflygande Gorsingeholms våtmark, Strängnäs 23/9(HH). Numerären ökar snabbt i landet och räknas nu som en fåtaligt häckande art. För bara femton år sedan var ägretthäger en raritet i Sörmlands rapportområde, som bara setts vid ett tiotal tillfällen. Det största antalet som tidigare rapporterats i vårt rapportområde någonsin är 7 ex vid samma tillfälle, att jämföra med den smått osannolika flocken på 20 ex som sträckte vid Gesta gård.

Storskarv

Vinter: 1 ex Svinhusviken, Rävsnäs, Toresund 14/1 (JA, YM). **Första vår:** 2 ex Kolsundet, Toresund 28/2 (YM). **Sista och Vinter:** 1 ex Västerviken, Strängnäs 1/12 (HP, SP, MP).

Fiskgjuse

Första: 1 ex Flottlägningsplatsen, Kolsundet, Mälaren 6/4 (MBa). **Sista:** 1 ex födosökande Lilla Skinnpälzen, Segeröfjärden, Mälaren 10/9 (MK).

Bivråk

Första: 1 ex förbiflygande Gesta gård, Toresund 20/5 (PK). **Sista:** 1 ex sträckande Solöfälten, Fogdö 20/9 (MB). Bivråken är ytterst diskret på boplatsen, vilken återspeglar sig i att antalet rapporter före början på juli är förhållandevis få. När ungarna väl är kläckta och föräldrarna måste skaffa föda åt ungarna brukar det bli lite lättare att få syn på en och annan flygande bivråk. Rapporter av bivråk med häckningskriterier döljs per automatik i Artportalen för att minska risken för onödig störning på häckplatsen.

Kungsörn

I Södermanlands län finns några revir med kungsörn. Rapporter under häckningstid eller med häckningskriterier döljs i Artportalen. Endast ett ytterst begränsat antal personer på Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen har access till dessa observationer. **Rapporter:** 1 ex adult förbiflygande Snytberga, Härad 23/1 (MK), 1 ex 3k- förbiflygande Storängen, Sörfjärden 10/2 (LC), 1 ex förbiflygande mot norr vid Gorsingeholms våtmark, Strängnäs 20/2 (AL) och vid Ärja, Åkers styckebruk en förbiflygande ung kungsörn den 19/10 (JJ).

Sparvhök

Sparvhök är rapporterad 250 gånger i Artportalen från kommunen detta år. Under häckningstid är sparvhöken ytterst tillbakadragen på häckningslokalerna, vilket återspeglar sig tydligt när endast 31 av rapporterna är från månaderna maj, juni och juli.

Duvhök

Fynd av häckande duvhök med lyckat resultat är rapporterat från kommunen. Som med andra rovfåglar döljs fynd med häckningskriterier i Artportalen för att minska risken för förföljelse.

Brun Kärrhök

Första: 1 ex hane Gesta gård, Toresund (KE), 1 ex hane Näsbyholmssundet, Sörfjärden (GH) och 1 ex Fatburen, Mariefred (JW, GW) den 2/4. **Sista:** 1 ex hona Viggeby gård, Mariefred 1/10 (CC).

Blå kärrhök

Första Vår: 1 ex hona sträckte mot norr vid Eksågstornet, Sörfjärden den 12/4 (MB) och en hona sträckte mot norr vid Bråtorpssjön, Åker den 14/4 (ÅB,) vilket blev vårens enda rapport. **Första höst:** 1 ex hane förbiflygande Läggesta, Mariefred 29/8 (MLa). **Sista höst:** 1 ex 1k födosökande Gesta gård, Toresund 5/11 (PK). Noterbart är att ingen vinterobservation rapporterats från januari sedan år 2015. Det har varit magert på gnagarfronten under några år. Denna höst ser det ut som om det istället har varit gott om gnagare, vilket dock inte har återspeglat sig i antalet rapporter av blå kärrhök.

Röd glada

Under 1970-talet befarade man att röd glada var en art som var på väg att försvinna från landet och antalet beräknades vara storleksordningen 25-50 individer. Förföljelse från människan och användandet av gifter har därefter minskat kraftigt. Tillsammans med att WWF startade *Projekt glada* med inriktning på skydd av boplatser och utfodring med slaktavfall har arten haft en mycket positiv utveckling. Idag uppskattas antalet till fler än 3000 par i landet. Från att ha varit en första klassens raritet i kommunen har den varit årlig med flera rapporter de senaste åren **Rapporter:** 1 ex förbiflygande Sanda, Tosterön 17/4 (LS, KSj), 1 ex förbiflygande Norrlänna 20/4 (RF & LF). 1 ex Valla, Ytterselö 21/4 (LT),

1 ex förbiflygande Gesta gård 27/4 (FH), 1 ex födosökande Härad 19/6 till 22/6 (UG, GO), 1 ex födosökande Gesta gård 30/6 till 8/9 (BD, YM, PK m.fl.) och 1 ex Härads trafikplats 23/8 (UG).

Havsörn

522 rapporter av havsörn lagts in från kommunen i rapportsystemet Artportalen och därtill tillkommer skyddade rapporter med häckningskriterier. Havsörn häckar inom kommunens gränser med ett flertal par. Nya häckning upptäcks varje år, en hel del tyder på att det börjar bli fullbelagt på lokalerna i kommunen runt Mälaren och under häckningstid syns adulta fåglar lite varstans i kommunen. Årets störst antal vid ett och samma tillfälle är rapporterat från Hässelbyholm på Fogdö med 20 ex den 10/2 (MB).

Fjällvråk

Sista vår: 1 ex Översvämningssmarken, Gorsingeholm, Strängnäs (BA) och 1 ex Gesta gård, Toresund (PK) den 16/4. **Första höst:** 1 ex Gesta gård, Toresund 16/9 (PK). Det är svårt att göra en uppskattning på hur många fjällvråkar som har valt att försöka övervintra i kommunen. Rapportering under januari och februari tyder på att 5 till 6 fjällvråkar tillbringade vintern i kommunen. En vinter med få spår i snön från gnagare medförde säkerligen att de vråkar som valt att övervintra i kommunen fick röra sig över stora områden i jakt på föda.

Ormvråk

Ormvråk är en vanlig övervintrare hos oss men det är näst intill omöjligt att göra en korrekt bedömning av antalet som tillbringar vintern i kommunen. En januari där det i stort sett saknades spår efter gnagare gjorde att antalet rapporterade vråkar, som valde att försöka övervintra i kommunen, var färre än vanligt. Uppskattningsvis handlar det om cirka 20 övervintrare att döma av vad som är rapporterat till Artportalen under januari och februari.

Vattenrall

Vinter: 1 ex Husvagnsdiket, Gorsingeholm, Strängnäs 19/1 till 10/2 (YM, AL, MK m.fl.), vilket är kommunens vinterfynd nummer 15. Åtta av dessa är från något av de diken som finns runt Reningsverksdammarna på Gorsingeholm. **Första:** 1 ex Logarn, Torparudden, Tosterön 30/3 (FH). **Sista:** 1 ex lockläte Gesta gård, Toresund 17/10 (PK). **Häckning:** Att påvisa en lyckad häckning är inte helt enkelt med tanke på rallens diskreta levnadsvanor, där den är avsevärt mycket enklare att höra än att få syn på. Vattenrall är frekvent rapporterad med spel/sång från klassiska lokalerna som Valnaren i Länna och Näsbyholmssundet, Sörfjärden. Den 5/5 är spelande fåglar rapporterade med hela 4 ex från Valnaren i Länna (RV, FG) och 3 ex från Rönneln i Länna (RV, FG).

Rörhöna

Första: 1 ex Gripsholms golfbana, Mariefred 19/4 (YM). **Sista:** 1 ex Edeby våtmark, Toresund 22/10 (JM). **Häckning:** 1 ex adult med 1 ex pulli vid hål 18 på Gripsholms golfbana den 23/6 (EW). Rörhöna är rapporterad från lokalen mellan den 19/4 och 20/6 (YM, MK, AEr m.fl.) Från Edeby våtmark, Toresund är en spelande individ rapporterad den 13/5 (YM) och 4 ex pulli den 4/8 (YM, EW, MK). Arten rapporterad från lokalen mellan den 24/4 och 22/10 (PK, MBa, YM, m.fl.). 2 ex spelande hördes vid Valnaren i Länna den 5/5 (RV, FG), dock är ingen ungfågel rapporterad från lokalen. Med tanke på att en lyckad häckning är rapporterad där under 2018, ger detta goda odds för att rörhöna häckat där under 2019 också. Rörhönanas leverne är tämligen diskret, vilket gör att den lätt undgår upptäckt och dessutom är spelet ofta ganska sporadiskt.

Sothöna

Vinter: Samtliga rapporter från januari och februari kommer från området runt Strandrestaurangen i Mariefred. Som flest är 30 ex rapporterade den 1/1 (LE, KN, YM m.fl.). Därefter är sothöna observerad på lokalen fram till den 10/2 (JW, GW), när endast 4 ex var kvar i den allt mer krympande vaken. **Första vårfågel:** 1 ex Reningsverksdammarna rapporterad från lokalen mellan den 19/4 och 20/9 (YM, MK, AEr m.fl.), Gorsingeholm, Strängnäs 4/3 (LE, BAr, BL m.fl.).

Trana

Första: 1 ex Lagnö, Aspö 8/3 (YM, PS). **Sista:** 3 ex sträckande Hästnäs, Mariefred 13/10 (JS). Inga riktigt stora sträcksiffror är rapporterade Under höstens sträck söderut har vi vant oss vid höga antal men årets siffror blev tämligen låga med en sträcktopp den 3/10, där totalt 428 ex är rapporterade över Strängnäs och Merlänna (MK, LB, BA). På åker med gott om spillsäd rastade 350 ex vid Eneby gård, Överselö den 29/9 (YM).

Strandskata

Första: 1 ex Nabbviken, Strängnäs 29/3 (YM, AL, MK). **Sista:** 1 ex lockläte Solöfälten, Fogdö 9/9 (MB), vilket är kommunen sjätte rapport av arten någonsin från september månad.

Tofsvipa

Första: 8 ex Lagnö, Aspö (YM, PS, AEr) och 13 ex Lötfältet, Gorsingeholm, Strängnäs den 16/5 (MBa, KE, PK). **Sista:** 2 ex rastande Solöfälten, Fogdö 26/11 (MB). **Stort antal:** 400 ex rastande på Lötfälten i Strängnäs den 20/3 (KT) blev årets största rapporterade flock.

Ljungpipare

Första: 2 ex rastande Lötfälten, Gorsingeholm, Strängnäs 17/3 (EBE), vilket är ett nytt fenologirekord för kommunen. Det föregående rekordet är från den 23/3 2014 på Solöfälten. Som flertalet andra kortflyttare som övervintrar i Europa varierar ankomsten

med vädret, snittdatumet för ankomsten i kommunen under 2000-talet är den 6/4. **Sista:** 2 ex rastande Gesta gård, Toresund 8/10 (PK). **Stora antal:** Så gott som varje vår är Lötfälten på Gorsingeholm i Strängnäs en ytterst pålitlig lokal för rastande ljunpipare när det gäller stora antal. I år rastade ljunpipare i antal överstigande 100 ex på Gorsingeholm mellan den 22/4 och 5/5, de största antalen 450 ex 28/4 (EW), 600 ex 29/4 (KT), 560 ex 1/5 (YM) och 600 ex den 5/5 (KT). Dessa antal är de största som rapporterats i hela Södermanlands rapportområde under året.

Kustpipare

Sträckande fåglar är rapporterade med 6 ex Tosteröbron, Strängnäs 8/8 (MK), 1 ex Gorsingeholms våtmark, Strängnäs 18/8 (YM). Årets enda rastande kustpipare är rapporterad från Solöfälten, Fogdö den 19/8 (MB, YM, SLL, BL) efter att ett kraftigt regnväder dragit över kommunen under natten. Vädret är en viktig parameter och här kan tillfälliga vattensamlingar ge trevliga överraskningar.

Större strandpipare

Sista: 1 ex 2k+ födosökande Edeby våtmark, Toresund (PK), 1 ex 1k födosökande Ångbåtsbryggan, Mariefred (JJ) och 1 ex sträckande mot söder vid Gorsingeholms våtmark, Strängnäs (YM) den 9/9. Inga rapporter har inkommit från våren. **Stor flock:** 25 ex rastade på Solöfälten, Fogdö den 19/8 (MB, YM, SLL m.fl.).

Mindre strandpipare

Första: 2 ex Infiltrationsdammarna, Gorsingeholm, Strängnäs 16/4 (BK, IK, MB m.fl.). **Sista:** 1 ex 1k rastande Edeby våtmark, Toresund 6/8 (FH, MB, PK m.fl.). **Häckning:** 1 ex pulli är rapporterad från Edeby våtmark, Toresund den 27/6 (YM). Därefter är 1-2 1k individer rapporterade regelbundet fram till början av augusti. Av de senaste 10 åren har de två senaste åren varit mycket nederbördsfattiga, vilket resulterat i ett betydligt sämre häckningsutfall jämfört med tidigare. Det visar sig framöver om det finns något samband mellan torra och häckningsutfall. Det är känt att trana, häger och tornfalk är svåra predatorer på både ungar och ägg hos vadare. Trana häckade vid både Edeby och Äleby våtmark, där den mindre strandpiparen lyckats med flera häckningar tidigare år. Paret som höll till runt infiltrationsdammarna på Gorsingeholm torde ha fått stora bekymmer med de jagande tornfalkarna på lokalen.

Småspov

1 ex sträckande mot norr vid Småbåtshamnen i Mariefred den 10/5 (EW) och 1 ex sträckande Gesta gård, Toresund 20/6 (PK).

Storspov

Första vår: 1 ex sträckande vid Hagbofältet på Aspö 18/4 (PS). Totalt är bara två observationer rapporterade från sträcket mot norr under våren. **Första sydsträckare:** 10 ex Gesta gård, Toresund 20/6 (PK). **Sista:** 1 ex lockläte Gesta gård, Toresund 1/9 (YM).

Myrspov

3 ex sträckande vid Prästhällen, Mälaren den 30/7 (MK), vilket är det minsta antalet som rapporterats sedan 2006, när bara en enda myrspov rapporterades. Ytterst dålig bevakning av sträcket från Prästhällen är säkerligen en starkt bidragande orsak till årets låga sträcksiffra.

Brushane

Första: 1 ex hane rastande Bastviken, Aspö 21/4 (PS). **Sista:** 2 ex rastande Jättne viltvatten, Överselö (YM) och 1 ex sträckande Gorsingeholms våtmark 14/9 (YM).

Myrsnäppa

1 ex rastande Solöfälten, Fogdö den 30/5 till 31/5 (MB, MK) och 1 ex adult rastande Edeby våtmark, Toresund 2/8 (YM, JW, GW). Av kommunens totalt 21 fynd är fördelningen mellan vårsträcket och höststräcket: 13 rapporter från våren och 8 på hösten. Om man dessutom tittar på antalet individer som rapporterats blir skillnaden mellan höst och vår än mer markant: 40 individer på våren och bara 9 under hösten.

Spovsnäppa

6 ex rastande på vattensjuk åker Solöfälten, Fogdö den 19/8 (MB, YM, SLL m.fl.).

Mosnäppa

Första: 2 ex Solöfälten, Fogdö den 13/5 (MK, YM, MB), därefter är arten rapporterad från lokalen fram till den 23/5, som flest 5 ex den 19/5 (MB). I övrigt har mosnäppa bara rapporterats under våren från Edeby våtmark, Toresund mellan den 14/5 och 21/5 med 2 ex som flest (LE, IK, KN). Vid Kumla viltvatten, Toresund rastade ett ex den 20/5 (YM). Som vanligt är bara ett fåtal individer observerade under höstflyttningen söderut och rapporterna inskränker sig till 3 ex vid Edeby våtmark, Toresund den 12/7 till 15/7 (YM, MB) och ett **Sista fynd:** 1 ex Edeby våtmark, Toresund 5/8 till 7/8 (YM, JW, GW m.fl.).

Kärrensäppa

Första höst: 1 ex rastande Edeby våtmark, Toresund 26/6 (YM, EW). **Sista:** 2 ex rastande Edeby våtmark, Toresund 20/8 (PK). Trots ytterst goda förutsättningar för rastande vadare i kommunens våtmarker inskränker sig årets övriga rapporter till 1 ex rastande Edeby våtmark, Toresund 3/7 till 5/7 (MB, YM, MK m.fl.), på samma lokal ytterligare 1 ex den 13/7 till 15/7 (YM, EW, MB m.fl.) och 1 ex Solöfälten, Fogdö 19/8 (MB, YM).

Småsnäppa

1 ex 2k+ rastande Edeby våtmark, Toresund 4/8 (YM, EW, MK). Rapporter där det inte handlar om ungfåglar är ovanliga i kommunen. Av 60 fynd i kommunen är det endast fem av dessa som är rapporterade som äldre individer.

Morkulla

Första: 1 ex spel/sång Gravdalen - Mörtsjövägskorset, Åker 16/3 (EW). **Sista höst:** 1 ex förbiflygande Arphus, Sörfjärden (JM) och 1 ex Askare-Plångsta, Sörfjärden 25/10 (TuP).

Dvärgbeckasin

En art som är svår att få någon riktigt bra uppfattning om hur vanlig den är som rastande i kommunen. Flertalet av observationerna görs när man nästan trampar på den bland grästuvor och vattensamlingar runt någon våtmark. Ofta flyger den upp på ett avstånd av bara någon meter och landar tämligen omgående bland några tuvor på ett inte allt för långt avstånd. Därefter är den som uppslukad av jorden och med ett sådant beteende är det inte svårt att förstå att vi bara hittar enstaka individer av de som rastar. **Årets rapporter:** 1 ex Edeby våtmark, Toresund 19/4 (MB), 1 ex Vägkröken, Valnaren, Länna 29/4 (YM), 1 ex Solöfälten, Fogdö 23/9 (MB), 1 ex Solöfälten, Fogdö 1/10 till 6/10 (MK, MB), 1 ex Bastviken, Aspö 4/10 (PS) och 1 ex Solöfälten, Fogdö 25/10 (MB).

Enkelbeckasin

Första: 1 ex spelande Öknasjön, Härad 23/3 (YM, AEr). **Sista:** 2 ex rastande Hovgårdsdammen, Vansö 27/10 (MB).

Drillsnäppa

Första: 1 ex Torparudden, Tosterön 21/4 (FH). **Sista:** 1 ex rastande Stallarholmsbadet, Ytterselö den 7/9 (YM), vilket är andra rapporten från oktober någonsin och ett nytt fenologirekord för kommunen med en dag. Det tidigare rekordet är från år 2013 vid Kohagsudden, Sörfjärden. Redan när man kommer in i andra halvan av september är drillsnäppa ovanlig i Södermanland, snittdatumet under 2000-talet för sista rapporterade fyndet i vår kommun är den 4/9.

Skogssnäppa

Första: 2 ex rastande Hagbofältet, Aspö 31/3 (PS, FH). **Sista:** 1 ex Jättne viltvatten, Överselö 23/8 (YM).

Rödbena

Första: 1 ex rastade på Edeby våtmark, Toresund 24/4 (PK). **Sista:** 1 ex rastande Solöfälten, Fogdö 18/8 (MB). Under flera år har rödbena rapporterats frekvent från både Edeby våtmark och Äleby våtmark på Ytterselö med vissa förväntningar om att

kommunens första häckning skulle kunna inträffa. Årets rapporter inskränkte sig till ett halvdussin och förhoppningar om häckning får skjutas på framtiden som det ser ut.

Grönbena

Första: 1 ex Äleby våtmark, Ytterselö 25/4 (YM). **Sista:** 1 ex Edeby våtmark, Toresund 18/10 till 22/10 (YM, MB) vilket är ett nytt fenologirekord med bred marginal för kommunen, även för Södermanlands rapportområde. Vårt tidigare rekord är från den 26/9 förra året på samma lokal. Genomsnittsdatumet för årets sista grönbena i kommunen under 2000-talet är den 8/9 vilket visar att årets grönbena är mycket unik om man ser det med Strängnäsögon.

Svartsnäppa

Första: 1 ex rastade vid Edeby våtmark, Toresund 2/5 (MB). Antalet rapporterade observationer från vårsträcket varierar kraftigt mellan olika år och denna vår är endast tre individer rapporterade. Under år 2000, 2002 och 2008 är ingen svartsnäppa rapporterad från våren. **Sista höst:** 1 ex förbiflygande Gorsingeholms våtmark, Strängnäs 15/9 (YM).

Gluttsnäppa

Första: 1 ex Äleby våtmark, Ytterselö 23/4 (YM, SLL, BL m.fl.). **Sista höst:** 1 ex Lagunen, Tynnelsö 10/9 (MK).

Tretåig mås

1 ex 1k rastande utanför Lurudden, Västervikshamnen, Strängnäs 30/11 (PS, MK), vilket är fjärde gången någonsin som arten rapporteras från kommunen. Vid sällsynta tillfällen dyker enstaka individer upp i Mälaren, ses då oftast som förbiflygande till skillnad från denna individ, som även rastade en stund på vattnet tillsammans med skrattnås och gråtrut. De tidigare rapporterna är från slutet av januari 1993 utanför Hässelbyholm på Fogdö och samtidigt på Prästfjärden i Mälaren. Senast en tretåig mås rapporterades i kommunen var den 26/12 år 2006 på Granfjärden i Mälaren, när en gammal fågel sträckte mot väster.

Dvärgmås

1 ex sträckande Djurgårdsudde, Fogdö 27/4 (EW) och 1 ex 2k födosökande Edeby våtmark, Toresund 30/4 (YM).

Skrattnås

Vinter januari/februari: Ett fåtal skrattnås provade att stanna kvar runt vaken vid Tosteröbron i Strängnäs innan den frös igen. Skrattnås är rapporterade därifrån mellan den 2/1 och 9/1 med 6 ex som flest den 8/1 (LH, KN). Övriga rapporter från vintern

inskränker sig till 2 ex på Tynnelsöfjärden i Mälaren den 1/1 (PS) och 1 ex förbiflygande vid Tingstugatan i Strängnäs den 19/1 (UG).

Havstrut

Par med havstrut är rapporterade från lämpliga biotoper i Mälaren: Dansken på Prästfjärden (BS), Lilla Skinnpälsten på Segeröfjärden (MK), där också en ungfågel är observerad. På Svavelgrund i Sörfjärden är ett ruvande par observerat (LB).

Silltrut

Första: 8 ex vid lämplig biotop Dansken, Ytterselö, Mälaren 5/4 (YM). **Sista:** 4 ex adult Dansken, Ytterselö, Mälaren 21/9 (BS). **Stort antal:** 24 ex på Dansken den 22/4 (BS). Bergskär i Södertälje kommun har tidigare haft den största kolonin av häckande silltrut i Mälaren. Lokalen har fått ny ägare som genom olika typer av åtgärder, som t.ex. rovfågelsiluetter stört beståndet av vitfågel, vilka övergett Bergskär som häckningslokal. Är detta början till slutet för silltruten i Mälaren eller hittar de en ny lokal att häcka på?

Skräntärna

1 ex förbiflygande Gesta gård, Toresund 17/7 (PK), 1 ex sträckande Ångbåtsbron, Strängnäs 20/7 (MK), 2 ex förbiflygande Gesta gård, Toresund 26/7 (PK), 1 ex födosökande Edeby våtmark, Toresund 5/8 (JW, GW) och 1 ex rastande Lilla Skinnpälsten, Segeröfjärden 7/8 (PS, FJ).

Fisktärna

Första: 1 ex Edeby våtmark, Toresund (MB) och 4 ex Tosteröbron, Strängnäs den 19/4 (MK). **Sista:** 2 ex sträckande Tosteröbron, Strängnäs 26/8 (MK).

Silvertärna

1 ex sträckande mot N Äleby våtmark, Ytterselö 4/5 (EW), 2 ex sträckande mot N Djugårdsudde, Granfjärden, Mälaren 11/5 (EW) och 7 ex Kungsberg, Fogdö den 12/7 (LOW).

Skogsduva

Första: 5 ex Norra Lagnö, Aspö 16/2 (PS, YM, AEr). **Sista:** 6 ex födosökande, Tegelängen, Sörfjärden 7/10 (LB).

Ringduva

Vinter 1/1 till 10/2: Vid Bågskyttebanan, Larslunda, och Nya kyrkogården i Strängnäs blev ringduvorna, som upptäcktes i slutet på december föregående år, kvar hela vintern, 1/1 till 9/2 med 17 ex (LE, YM, AEr m.fl.), som flest 17 ex den 5/1 (MK). I övrigt 1 ex Hedlandet, Mariefred 1/2 (LI). Rapporten av ringduva under januari och februari är

numera årliga i kommunen, men det tvåsiffriga antalet överraskar och att rapporterna sträckte över hela vintern.

Turturduva

1 ex födosökande Åskullarna, Gorsingeholm, Strängnäs 3/6 (LE, BK, IK, KN) vilket är femte fyndet någonsin av arten i kommunen. Det senast rapporterade fyndet av turturduva i kommunen är så pass långt tillbaka i tiden som 1994 vid Hista mellan Mariefred och Stallarholmen. I länet finns ett knappt sextiotal rapporter av arten, det senaste är från 2015.

Turkduva

Populationen i vårt län har minskat mycket kraftigt under 2000-talet. Från centrala delarna av Strängnäs är turkduva rapporterad med flera ex under hela året. Under häckningstid är arten regelbunden rapporterad främst från området runt Vasagården och Dalsängsgatan (LWo & HWo m.fl.). Under januari och februari är turkduva i huvudsak rapporterad i området runt Scoutstugan i Strängnäs, som flest 6 ex den 8/1 till 10/1 (LH, KN, SLL, BL), från november och december med tvåsiffriga antal vid några tillfällen, som flest 13 ex den 26/11 (YM). Antalen som rapporterats under vinterperioden, såväl som de regelbundna rapporterna under häckningstid, ger ett visst hopp för framtiden.

Gök

Första: 1 ex sjungande vid Granlundsdammen, Rävsnäs, Toresund (JA) och Byringeåsen, Länna (BA) 6/5. **Sista:** 1 ex Gesta gård, Toresund 8/9 (PK).

Berguv

Mycket tyder på att arten åter minskar i numerär i Sverige och en landsomfattande inventering av berguv genomförs under 2019 och 2020 för att få en bättre bild av situationen. Artportalen är det viktigaste verktyget vi har för att få en uppfattning antalet revir för berguven. Observationerna som läggs in i portalen är skyddade från att bli publicerade för att förhindra störningar. Önskvärt är att man försöker ange lokalen någorlunda noga och därigenom ge ökade möjligheter till att skydda lokalen. Under 2019 har ett av kommunens få berguvspår lyckats med bedriften att få fram fyra flygga ungar, vilket är ovanligt många. Det normala är 2-3 ungar även om uppgifter med upp till sju ungar finns.

Kattuggla

Trots att kattuggla är kommunens utan tvivel vanligaste uggla är bara fyra häckningar rapporterade, 3 ex pulli Björsund, Helgarö (FA), minst 1 ex pulli vid Sörängsbron, Berga säteri, Åker styckebruk (BA), minst 1 ex pulli Åskullarna, Gorsingeholm, Strängnäs (GH) och minst 1 ex pulli vid Rävsnäs Kungsgård, Toresund (JA).

Lappuggla

Inte sedan 2012, när lappugglor i flertal observerades från i stort sett alla kommuner i södra Sverige, har arten rapporterats i vår kommun. Innan dess var arten bara rapporterad vid två tillfällen, 30/10 2005 vid Stämån i Länna och den 28/7 2011 vid Stenfasta utanför Stallarholmen. Under 2019 noterades lappuggla återigen från de flesta av våra angränsande kommuner, även om vi inte kom i närheten av invasionen från 2012. För vår del blev det 1 ex vid Braxnan, Toresund 1/4 till 3/4 (UG m.fl.), 1 ex Bäckängsdammen, Äleby gård, Ytterselö 8/4 (NE) och minst ett ex är rapporterad från flera lokaler i skogarna söder om Åker mellan den 17/5 och 20/7 (NH m.fl.).

Sparvuggla

Spelande fåglar är rapporterade under åren från Vesselvägen, Länna 24/2 (BA), Logarn, Torparudden 1/3 (FH), Valnaren, Länna 16/3 till 28/3 (YM, SLL, BL m.fl.), Myssjaren, Åker 20/3 (YM), Länna IP 2/4 till 3/4 (BA, YM) och Abborrmossen, Åker Styckebruk 27/4 (FvS). Sparvugglan är en utpräglad opportunist med både gnagare och småfågel på menyn. När detta skrivs är det ganska gott om gnagare i skogen, vilket borde göra det lite lättare att lyssna en sparvuggla i skymningen en vindstilla kväll, om bara inte gnagarbeståndet kraschar under vintern.

Pärluggla

En smått vilsekommen pärluggla rastade vid Gorsingeholmsdiket i Strängnäs den 1/4 (AL).

Hornuggla

Under 2018 rapporterades ingen hornuggla från kommunen, vilket var första gången sedan 1987 som rapport utblev helt. Årets enda rapport med hörda ungar kommer från Täbyvägen i Åkers Styckbruk, där minst en tiggande unge hördes mellan den 18/6 och 23/6 (YM, SLL, BL m.fl.). I övrigt är hörda fåglar rapporterade från Slottsbrinken, Mariefred 4/3 (MBa), Edeby våtmark, Toresund 31/3 (FvS) och slutligen en mycket blöt hornuggla sittande på tork den 22/7 vid Lilla Eneby, Stallarholmen (YM, JA).

Jorduggla

Förutom enstaka observationer under flyttningen brukar jorduggla med några års mellanrum dyka upp med lite mer eller mindre stationära individer. Brist på föda eller en ovanligt sen vår i norra Sverige är teorier som framförts, varför jordugglor kan dyka upp en längre tid på våra breddgrader under häckningstid. **Årets rapporter:** Vid Gesta gård, Toresund är 2 ex rapporterade från den 15/6 till 25/6 och därefter 1 ex fram till den 19/7 (PK, YM, EW m.fl.) och i området runt Gorsingeholms våtmark i Strängnäs 1 ex mellan den 23/6 och 2/7 (MK, KT, UG m.fl.).

Nattskärre

Arten har tidigare funnits med på rödlistan som "*nära hotad*". Resultatet efter några års inventeringar av nattsångare visade på att beståndet var större än vad som tidigare framkommit och nattskärra togs bort från rödlistan. **Rapporter med spel/sång:** 1 ex Fåfången, NO Läggesta 4/6 till 10/6 (YM, JW, GW), 1 ex Gravidalen/Mörtsjövägskorset, Åker 6/6 (YM, LE, AEr), Nedre Marviken, Åker 6/6 till 15/6 (YM, LE, AEr m.fl.), 1 ex Ådalskvarn, Bondkroken 9/6 till 28/6 (LE, YM, AEr m.fl.), 1 ex Herrestavägen, Toresund 16/6 (YM), 2 ex vid Rösbackarna, Länna 24/6 (BA) och 1 ex Kristiansborg, Bondkroken 29/6 (YM).

Tornseglare

Första: 1 ex Mariehov, Mariefred 6/5 (JW, GW). **Sista:** 2 ex pulli fortfarande kvar i boet vid Askare-Plångsta, Sörfjärden den 25/8 (TuP).

Kungsfiskare

1 ex födosökande i isrännan Arnöfärjan, Oknö den 24/1 (BB), 1 ex Herrestaviken, Ost om Skeppet, Toresund 31/3 (FvS) och 1 ex den 28/10 i Reningsverksdiket, Gorsingeholm (GH), vilket för Strängnäs del är en klassisk lokal för kungsfiskare med många fynd genom åren. Det finns en del som talar för att arten häckar i kommunen, men trots den lysande färgen är den mycket svår att få syn på.

Göktyta

Första: 1 ex Askare-Plångsta, Sörfjärden 22/4 (TuP). **Sista:** 1 ex Valnaren, Länna 26/8 (YM).

Tretåig hackspett

1 ex hona födosökte i granar som nyligen angripits av granbarkborre i gammelskog väster om Gussmossen, Härad den 7/11 (RL). Granbarkborre är en stor favorit för tretåig hackspett och med tanke på de många kraftiga angreppen under de senaste två åren, kan det nog finnas en och annan tretåig i våra skogar.

Mindre hackspett

Arten är rapporterad med häckningskriterier från ett 15-tal lokaler. Mindre hackspetten finns med på den svenska rödlistan som "*nära hotad*". I vår kommun finns det gott om lämpliga biotoper, framförallt sumpskogarna runt Mälaren, där det finns gott om död ved. Tyvärr besöks denna typ av lokaler mycket sparsamt av fågelskådare, vilket säkert bidrar till att ganska få fynd med häckningskriterier rapporteras. Besök och rapporter från områden där mindre hackspett trivs efterlyses.

Spillkråka

Ännu en art som förts upp på rödlistan som "*nära hotad*" där alla rapporter är av intresse. Här är det dock betydligt svårare att upptäcka tecken på häckningar. Med lite

tur kan man ibland upptäcka när spillkråkan hackar ut sitt bo där högen av grova flis under trädet är direkt avslöjande. Som med andra hackspettar är ungarna lätta att höra när de tigger.

Gröngöling

Rapporter av konstaterade och troliga häckningar är av stort intresse av denna numera rödlistade art. Ungfåglar är rapporterade där man kan förmoda att häckningar har skett i närområdet från Gripsholms golfklubb, Mariefred 6/7 (YM), Kvarnforsen, Länna 11/7 (YM), Logarn, Torparudden, Aspö 4/8 (FH) och Gesta gård, Toresund 8/8 till 15/8 (PK).

Tornfalk

Första: 1 ex Härads trafikplats 21/3 (MK). **Sista:** 1 ex födosökande Solöfälten, Fogdö 1/10 (MK). Minst fyra häckningar med flygga ungar är rapporterade.

Stenfalk

Vinter: 1 ex Gesta gård, Toresund 3/1 (PK), vilket är fjärde rapporten någonsin i kommunen från januari månad och 1 ex som jagade gråsiskor vid Ytterselö kyrka den 3/2 (BS), vilket är andra rapporten någonsin från februari i kommunen. Den första rapporten från januari är en stenfalk som övervintrade på Gorsingeholm från mitten av november 1971 till slutet på januari 1972. **Övriga rapporter:** 1 ex Gesta gård, Toresund 22/4 (KE), 1 ex Gesta gård, Toresund 20/8 (PK). 1 ex hane Byringefälten, Länna 24/8 (BA), 1 ex sträckande Ärjafälten, Åker 31/8 (EW), 1 ex Lötfälten, Gorsingeholm 5/9 till 6/9 (YM, UG), 1 ex Solöfälten, Fogdö 5/9 (MK) och 1 ex hane på samma lokal 17/9 (MB).

Lärkfalk

Första: 1 ex förbiflygande Lötbacka, Gorsingeholm, Strängnäs 18/4 (KT), ett ytterst tidigt fynd och ett nytt fenologirekord i kommunen, vilket ersätter fjolårets nysatta rekord från den 21/4 vid Vansöåsen. Rapporten innebär också ett nytt fenologirekord för Södermanlands rapportområde med en dag. **Sista:** 1 ex Solöfälten, Fogdö 14/9 (FH).

Pilgrimsfalk

Vinter: 1 ex 3K+ rastande vid Infiltrationsdammarna på Gorsingeholm i Strängnäs den 30/1 (YM), vilket bedömts vara samma individ som senare under dagen födosökte i området runt Reningsverket i Strängnäs (LE, KN, MEB m.fl.). Observationen är kommunens fjärde rapport någonsin av arten vintertid. **Övriga rapporter:** 1 ex adult hane rastande, Gorsingeholm, Strängnäs 28/2 (MB), 1 ex rastande Lötfälten, Gorsingeholm, Strängnäs 15/3 (KT, MK, YM m.fl.) och på samma lokal 1 ex den 25/3 (BK, IK). Under hösten är 1 ex rastande rapporterat från Gorsingeholms våtmark, Strängnäs den 29/8 (KT) och en adult hane födosökte på lokalen den 4/9 (MB), 1 ex födosökande Solöfälten, Fogdö 5/9 (MK), 1 ex födosökande Lötfälten, Gorsingeholm, Strängnäs 11/9 till 16/9 (KT, JW, GW m.fl.) och årets sista pilgrimsfalk är rapporterad från Aspöviken den 5/10 (FH).

Pilgrimsfalk har haft en positiv trend och som ett av de sista länen i landet finns arten numera som häckande i vårt rapportområde. Arten har högsta skyddsklass i Södermanlands län, vilket innebär att rapporter med häckningskriterier i länet döljs automatiskt i Artportalen.

Törnskata

Första: 1 ex hane Gesta gård, Toresund 14/5 (PK). **Sista**: 1 ex Gesta gård, Toresund 16/9 (PK).

Varfågel

Sista vår: 1 ex Näsbyholmssundet, Sörfjärden 14/4 (MBa, GWa, KE). **Första höst**: 1 ex Gesta gård, Toresund 18/9 (PK).

Nötkråka

1 ex Stenby, Tosterön 2/9 (MK) och 1 ex förbiflygande Gesta gård, Toresund 13/9 (PK). Rapporterna av nötkråka i vårt län har en utpräglad topp under september månad sett till hela 2000-talet. I vår del av landet är den ofta väldigt skygg med ett ytterst diskret leverne till skillnad från längre norrut, där arten betar sig helt annorlunda och är lättskådad när man väl hittat den.

Råka

Första: 1 ex adult rastande Gorsingeholm, Strängnäs 19/2 (YM, LE, AL). **Sista**: 1 ex på fågelmatning Gillesvägen, Merlänna 1/11 (LE, AE). Flertalet råka som observeras i kommunen är rastande individer på väg mot Uppsala, troligen är det också en och annan rysk råka som tar vägen förbi Strängnäs. På våren görs de flesta observationerna under mars månad och på hösten är det oktober som gäller. Rapporterna under juni t.o.m. september genom åren inskränker sig till endast ett tiotal. Årets största antal rastande rapporterats är 15 ex Ekeby, Hässelbyholm, Fogdö 4/10 (FvS) och 20 ex vid Ytterselö kyrka den 8/10 (AMT).

Korp

Från att ha varit en art som för 50 år sedan fick eftersökas i de djupa skogarna runt Kalkbro och bergstupen vid Marvikarna, är idag korp svårt att undvika var man än befinner sig i kommunen. Största antalet som rapporterats under året är 25 ex vid Storängen, Sörfjärden den 10/2 (LC).

Sidensvans

Sista vår: 1 ex Märnäs, Brunnsåker, Tosterön 21/4 (LOW). **Första höst**: 40 ex Gorsingeholms våtmark, Strängnäs 15/10 (MB). Årets största antal är rapporterade från området runt Vasagården, Nabbviken och andra centrala delar i Strängnäs. Cirka 300-400

ex tog för sig av en ovanlig riklig rönnbärsförekomst från mitten av november till mitten av december (LB, LWo & HWo, FvS m.fl.).

Skäggmes

Från den grunda slättsjön Södra Kärrlången, som ligger i skogen nordväst om Mariefred, kommer årets enda rapport där minst 7 ex observerades den 7/7 (TuP). Med tanke på datumet så rör det sig om häckning. Under seklets första år fram till 2011 rapporterades skäggmes årligen, ibland från bortåt 10 olika lokaler. Är det så att arten fortfarande lider av ett par riktigt stränga vintrar som följde därefter, vilka definitivt gick väldigt hårt åt beståndet?

Trädlärka

Första: 1 ex sjungande Valnaren, Länna 17/3 (MK, BK, IK). **Sista:** 2 ex Gesta gård, Toresund 1/10 (PK).

Sånglärka

Första: 5 ex sträckande, Bastviken, Aspö (YM, PS, AEr) och 2 ex sträckande Lötfälten, Gorsingeholm, Strängnäs (MBa) den 16/2. **Sista:** 10 ex Gesta gård, Toresund (UG) och 30 ex Solöfälten, Fogdö 26/10 (MB). Noterbart är att arten ofta ses med mer än bara enstaka individer under sista veckan av oktober. Trots detta är bara fyra fynd rapporterade någonsin i kommunen under november. **Stor flock:** Från Lötfälten på Gorsingeholm i Strängnäs är rastande sånglärka rapporterade under våren i varierande antal mellan 100 och 300 ex den 4/3 till 14/3 (LE, BAr, BL m.fl.). Från hösten är de största antalen 100 ex på Lötfälten 21/9 (YM) och 140 ex på Solöfälten, Fogdö den 1/10 (MK).

Backsvala

Första: 1 ex Edeby våtmark, Toresund 27/4 (FH). **Sista:** 1 ex födosökande Edeby våtmark, Toresund 26/8 (PK). **Häckning:** Artens situation i Södermanland är mycket ansträngd, vilket hänger samman med att antalet grustäcker med naturgrus minskar och inga nya koncessioner beviljas. Vartefter de upphör släntas de av och planteras med tall. Vid Rävsnäs kungsgård har markägaren hjälpt backsvalan genom att åstadkomma en lämplig brant i den lilla tälten vid Edeby gård, Toresund, vilket resulterade i 175 bohål med uppskattningsvis ett 100-tal par (BeL, JA). En koloni fanns också vid Sätertorps grustag i Malmby med 60 bohål där cirka 40 svalor gjorde bobesök den 18/6 (BeL). Även rapporter av backsvala vid mindre tälter av typen "husbehovskaraktär" tas tacksamt emot, även om det rör sig om bara några enstaka par.

Ladusvala

Första: 1 ex Rävsnäs, Toresund 18/4 (JA). **Sista:** 7 ex Ånsholmen, Sörfjärden 30/9 (LC).

Hussvala

Första: 2 ex Häradsbadet, Sörfjärden 21/4 (BSt). **Sista:** 10 ex Hässelbyholms Brygga, Fogdö 24/8 (GC).

Stjärtmes

Antalet rapporter under sommarmånaderna juni, juli och augusti talar lite för sig själv beträffande stjärtmesen leverne, totalt sex stycken av årets totalt 133 rapporter på Artportalen.

Lövsångare

Första: 1 ex födosökande Abborrmossen, Åkers kronopark 22/4 (MK). **Sista:** 1 ex Solöfälten, Fogdö 23/9 (MB).

Gransångare

Första: 1 ex Valnaren, Länna (YM, AEr) och 1 ex sjungande Härad den 9/4 (UG). **Sista:** 1 ex Eksågstornet, Sörfjärden 17/10 (MK). **Sommar:** Sjungande gransångare i lämpliga biotoper under häckningstid är bara rapporterade från relativt få lokaler jämfört med de senaste åren: 1 ex Bondkroken, Läggesta (SLL, GO, MEB), 1 ex P10-badet, P10:s f.d. övningsfält, Strängnäs (BK, IK), 1 ex Eksågstornet, Sörfjärden, Mälaren (MB, MK, KaL m.fl.) och ett ex vid de gamla förråden på P10:s f.d. övningsområde, Torpet Nord, Vansö (BK, IK, YM).

Grönsångare

Första: 1 ex sjungande Ånsholmen, Sörfjärden (MK) och 1 ex sjungande Somarro, Hedlandet, Mariefred (ALo) den 24/4.

Trastsångare

Bara två sjungande fåglar är rapporterade, 1 ex Arphusvassen, Sörfjärden 11/6 till 25/6 (UG, YM, MK) och 1 ex vid Märnäs, Brunnsåker, Tosterön 13/7 (LOW).

Sävsångare

Första: 1 ex sjungande Gesta viltvatten, Toresund 29/4 (PK). **Sista:** 1 ex Gorsingeholms våtmark, Strängnäs (YM) och 1 ex Solöfälten, Fogdö 9/9 (YM).

Rörsångare

Första: 1 ex sjungande Östra Valnaren, Länna 30/4 (YM). **Sista:** 1 ex Eksågstornet, Sörfjärden 11/9 (LC).

Kärrsångare

Första: 1 ex sjungande Gesta gård, Toresund 26/5 (PK). **Rapporter sjungande:** 1-2 ex Gesta gård, Toresund 26/5 till 26/7 (PK, MK, YM m.fl.), 1 ex Ympartorp, Vansö 8/6 (YM,

FvS, FH m.fl.), 2 ex Lottesta, Härad 9/6 till 14/6 (TS, UG), 1 ex Kumla, Härad 19/6 (UG) och 1 ex Fatburen, Mariefred 21/6 (EW).

Härmsångare

Första: 1 ex sjungande Nabbviken, Strängnäs 13/5 (MK, YM).

Gräshoppsångare

Första: 1 ex sjungande Kumla, Härad 16/5 (UG). **Sista:** 1 ex sjungande Näsbyholmssundet, Sörfjärden 16/6 (MB). Den negativa trenden för antalet sjungande gräshoppsångare fortsätter även om fjolårets bottennapp överträffades då arten bara rapporterades från tre lokaler. Innan marken förändrades på Gorsingeholm till vad den är idag, en damm omgiven av åkermark, var det vanligt med sjungande fåglar även under andra halvan av juli. **Fynd av sjungande fåglar:** Kumla, Härad 16/5 (UG), Bondkroken, Läggesta 17/5 (EW), Näsbyholmssundet, Sörfjärden 28/5 till 16/6 (GC, MB, SLL m.fl.), Gesta gård, Toresund 30/5 till 8/6 (PK) och Lottesta, Härad 2/6 till 14/6 (MK, SLL, BL m.fl.).

Flodsångare

1 ex sjungande Eksågsån, Rosöga, Härad 2/6 till 9/6 (MK, UG, LE m.fl.). Rapporter av arten har saknats i kommunen under de senaste två åren. Årets fynd blev det femte sedan 2012 som sjungande flodsångare hörts utefter Eksågsån mellan Rosöga – Lottesta och Snytberga.

Svarthätta

Första: 1 ex sjungande Ånsholmen, Sörfjärden, Mälaren (YM) och 1 ex Husby, P10:s före detta övningsområde, Vansö (MB) den 22/4. **Sista:** 1 ex födosökande Sanda, Tosterön 15/10 (SLL).

Trädgårdssångare

Första: 1 ex sjungande Mälsåker slott 12/5 (JL). **Sista:** 1 ex sjungande, Gesta gård, Toresund 6/9 (PK). Inspelningar från en i september sjungande trädgårdssångare hör inte till det vanliga. I Artportalen finns enbart två andra rapporter någonsin av sjungande individer i Södermanlands rapportområde under september månad.

Ärtsångare

Första: 1 ex sjungande Vasagatan 2, Strängnäs 3/5 (MK). **Sista:** 1 ex Gesta gård, Toresund (PK) och 1 ex Hörnfältet, Aspö den 6/9 (PS).

Törnsångare

Första: 1 ex sjungande, Eksågsån, Sörfjärden, Mälaren 7/5 (MK). **Sista:** 1 ex Solöfälten, Fogdö (MK) och 1 ex Gesta gård, Toresund den 8/9 (KE, YM).

Gärdsmyg

Gärdsmygen är en tuff fågel och därmed en ganska vanlig övervintrare. Bistra vintrar som under åren 2010 och 2011 gick hårt åt numerären. Under år 2011 rapporterades arten med endast 429 rapporttrader i Artportalen från Södermanlands län. Därefter har vintrarna varit avsevärt mildare och antalet rapporttrader ökade succesivt till hela 1643 under 2017. Årets resultat blev 1588 rapporter. En långt ifrån vetenskaplig metod, men den ger dock en fingervisning, om hur en del arter påverkas av klimatet vintertid där delar av beståndet övervintrar.

Stare

Vinter januari/december: 3 ex Domprostgränd, Strängnäs 25/1 (LB m.fl.) och på Lötfälten, Gorsingeholm, Strängnäs rastade stare mellan den 7/12 och 28/12 (KT, YM, MK m.fl.), som flest 25 ex den 19/12 (YM). **Första:** 6 ex Inre Rävsnäsviken, Toresund 8/2 (JA). **Sista:** 8 ex Lötfälten, Gorsingeholm, Strängnäs 28/12 (PS).

Ringtrast

1 ex hane rastande Krågesta, Björkbacken, Ytterselö 9/4 (GN) och 1 ex 2k hona vid Nya Södra kyrkogården, Strängnäs den 29/4 till 5/5 (EBE, YM, MK m.fl.). Majoriteten av kommunens fynd av ringtrast görs under andra halvan av april och vid bara tre tidigare tillfällen har arten rapporterats från maj månad.

Björktrast

Under hösten rastade stora mängder björktrast, som tog för sig av den rikliga tillgången på rönnbär. Den största flocken som rapporterats är cirka 1000 ex i området runt Åsadals kullar på Överselö den 16/11 (YM).

Rödvingetrast

Första: 2 ex Sanda, Tosterön 24/3 (SLL). **Sista och vinter:** 1 ex Toresunds kyrka (YM) och Finningevägen, Strängnäs den 16/12 (BC). **Stort antal:** 200 ex rastande vid Spiontorpet, P 10:s f.d. övningsområde, Vansö 22/4 (MB). Rödvingetrast förekom i så gott som alla höstens trastflockar, som provianterade bland överfulla rönnbärsträd. Genomsnittet för årets sista rödvingetrast i kommunen under 2000-talet är den 7/11, att jämföra med 2019 när arten är regelbundet rapporterad fram till mitten av december. Det är ovanligt med observationer av rödvingetrast vintertid med mer än någon eller några enstaka individer. De två senaste tillfällena som rödvingetrast var vanligt förekommande under vintertid i kommunen var vintrarna 1995/1996 och 2009/2010.

Taltrast

Första: 1 ex Riby, Åkers styckebruk 23/3 (GWa). **Sista:** 1 ex Solö, Fogdö 23/11 (MB), vilket bara är fjärde rapport någonsin från november månad. Rapporter av arten efter den 20/10 är årliga, men dock sparsamt förekommande i vårt rapportområde.

Dubbeltrast

Vinter: Området runt Hässelbyholms slott på Fogdö med mängder av träd fulla med mistel är en pålitlig lokal för övervintrande dubbeltrast. Under januari och februari är arten frekvent rapporterad från lokalen (LC, YM, MK m.fl.), som flest 11 ex den 3/1 (LC), under december 13 ex som flest den 6/12 (LC). **Övriga rapporter vinter:** 1 ex Lagnö, Aspö 2/1 & 16/2 (PS, PW, FJ m.fl.), 1 ex Solöfältet, Fogdö 3/1 (MB), 1 ex Ekebytorp, Fogdö 3/1 till 15/1 & 6/12 till 7/12 (LC, YM), 1 ex Söderby, Oknö 26/1 (PS) och 5 ex på lokalen den 23/12 (FH), 1 ex Björsund, Fogdö 1/2 & 6/12 (LC), 3 ex Hörnfältet, Aspö 17/2 (PS, FH, YM) och 1 ex den 26/12 (FH), 1 ex Ekeby, Hässelbyholm 6/12 (LC), 3 ex Logarn, Torparudden, Aspö 7/12 (FH) och 1 ex Viggeby, Fogdö 12/12 (LC). **Första vårfågel:** 2 ex Stallarholmens golfklubb 10/3 (MB).

Grå flugsnappare

Första: 1 ex Spiontorpet, P10:s före detta övningsområde, Vansö 11/5 (BK, IK). **Sista:** 1 ex Gesta gård, Toresund 9/9 (PK).

Rödhake

Vinter: 1 ex Reningsverksdiket, Gorsingeholm, Strängnäs 19/1 till 26/1 (KT, MK, YM m.fl.), 1 ex Husvagnsdiket, Gorsingeholm, Strängnäs 21/1 (MK), 1 ex Sanda, Tosterön 3/2 till 5/2 (SLL, BL), 1 ex Domprostgränd, Strängnäs 6/2 (LB), 1 ex Gesta gård, Toresund 21/2 (PK), 1 ex vid Lötbacka, Gorsingeholm, Strängnäs 3/12 (KT), 1 ex Sanda, Tosterön den 6/12 till 8/12 (SLL) och 1 ex Silon, Gorsingeholm, Strängnäs 28/12 till 31/12 (PS, YM). **Första vårfågel:** 1 ex sjungande Ulriksberg, Stallarholmen 23/3 (YM). **Sista höst:** 1 ex lockläte Östaviksvägen, Stallarholmen 17/11 (YM).

Blåhake

Första höst: 1 ex Gorsingeholms våtmark, Strängnäs 23/8 (YM). **Sista höst:** 1 ex Gesta gård, Toresund 26/9 (UG). Antalet rapporter under året inskränker sig till 11 stycken, inte ett bottenrekord men nära de 8 rapporterna under 2017.

Näktergal

Första: 1 ex sjungande Inre Rävsnäsviken. Toresund 9/5 (JA).

Svartvit flugsnappare

Första: 1 ex sjungande Sidöparken, Strängnäs 23/4 (MK). **Sista:** 1 ex Gesta gård, Toresund 6/9 (PK), vilket bara är den tredje rapporten i kommunen någonsin från september månad.

Svart rödstjärt

1 ex Kyrkoruinen vid Gripsholms golfklubb i Mariefred den 7/4 (MK) och 2 ex 1k vid Gesta gård Toresund 29/8 fram till den 17/9 och därefter ett ex fram till den 27/10 (PK, KE, YM m.fl.). Mycket talar för att en häckning skett på Gesta gård eller inte allt för långt därifrån. Rapporten från den 27/10 (PK) är det senaste datumet på året som svart rödstjärt rapporterats från kommunen med mer än två veckors marginal. År 2010 gjordes kommunens fjärde rapport någonsin och därefter har svart rödstjärt rapporterats årligen med något enstaka undantag.

Rödstjärt

Första: 1 ex hane Viggeby gård, Mariefred (CC) och 1 ex Gesta gård, Toresund den 22/4 (KE). **Sista:** 1 ex Sanda, Tosterön 8/9 (SLL).

Buskskvätta

Första: 1 ex sjungande Öknasjön, Härad 21/4 (IK, BK). **Sista:** 1 ex Gesta gård, Toresund (PK) och 1 ex 1k Gorsingeholms våtmark, Strängnäs den 19/9 (FH).

Stenskvätta

Första: 1 ex Askare-Plångsta, Sörfjärden 2/4 (TuP). **Sista:** 1 ex Gesta gård, Toresund 23/9 (PK).

Strömstare

Sista vår: 1 ex Kvarnforsen, Länna bruk 24/3 (YM, EE). **Första höst:** 1 ex Kvarnforsen, Länna 31/10 (YM). Noterbart från hösten är att strömstare enbart rapporterats från Kvarnforsen vid Länna bruk (YM, JW, GW) vid två tillfällen trots flera eftersök. Höstens tredje rapport kommer från Rosenfors i Härad (UG). Trots att lokalen Kvarnforsen är välkänd för många fågelskådare i de omkringliggande landskapen och ligger strategiskt för alla som passerar förbi på Rv55, uteblev observationerna under hösten. Vattenståndet är ovanligt högt i ån, vilket kan vara en tänkbar orsak eller kan den uteblivna vintern vara orsaken till att strömstaren inte visar sig på lokalen?

Järnsparv

Vinter: 1 ex Husvagsdiket, Gorsingeholm, Strängnäs 21/1 (SLL, BL), vilket är kommunens åttonde vinterfynd totalt av arten. **Första:** 1 ex sjungande Banvallen mellan Kolsätter och Åsäng, Länna 3/4 (BA). **Sista:** 1 ex Gesta gård, Toresund 5/10 (PK).

Gulärta

Första: 6 ex Infiltrationsdammarna, Gorsingeholms, Strängnäs (UG). **Sista:** 1 ex Gesta gård, Toresund 7/9 (PK). **Häckning:** Gulärta är regelbundet rapporterad från området runt Gorsingeholms våtmark, Strängnäs med enstaka exemplar från början maj. Mellan den

10/7 och 26/7 är ett till två ex pulli/pulli nyligen flygga ungar rapporterade (YM). Gulärla är att beteckna som mycket sparsamt häckande i vår kommun.

Forsärla

Vinter: 1 ex Infiltrationsdammarna, Gorsingeholm, Strängnäs 16/1 till 21/3 (GH, MK, YM m.fl.), vilket är fjärde gången som övervintrande forsärla noteras i kommunen. Reningsversdiket på Gorsingeholm har varit platsen för de tre tidigare tillfällena. **Första:** 1 ex Övre dammen, Berga säteri, Åker styckebruk 16/3 (YM). **Sista:** 1 ex sträckande mot söder vid Solberga köpcenter, Strängnäs 19/10 (FvS). **Häckning:** Vid Kvarnforsen, Länna bruk är tre ungfåglar rapporterade (YM, LE, BAr m.fl.). Lokalen vid Berga säteri är svåröverskådlig under häckningstid, det mesta tyder dock på att forsärla häckar där. Där är den så gott som årligen rapporterad under häckningstid sedan år 2005, vilket då var femte gången någonsin som forsärla rapporterades i kommunen. Från Eksågsån mellan motorvägen och Sörfjärden har under flera år forsärla rapporterats under häckningstid, vilket ger indikationer på en möjlig häckning. Tyvärr är det inte möjligt att göra närmare efterforskningar i ärendet på grund av detta kräver intrång på privat tomtmark.

Sädesärla

Första: 1 ex Gesta gård, Toresund 24/3 (PK, KE), vilket är en tangering av fenologirekordet från 2014 vid Hovgårdsdammen på Vansö. **Sista:** 1 ex Lilla Skinnpälsten, Segeröfjärden, Mälaren 4/11 (PS), vilket är åttonde gången som sädesärla rapporteras under november månad i kommunen.

Ängspiplärka

Vinter: 1 ex Infiltrationsdammarna, Gorsingeholm, Strängnäs 16/1 till 13/3 (GH, MBa, MK m.fl.). Övervintrande ängspiplärka i Södermanlands inland är en ytterst ovanlig förekomst och det mesta tyder på att pipklärkan lyckades med sin chansning. **Första:** 2 ex Storängen, P10:s f.d. övningsområde, Vansö 19/3 (LE, IK, BK, KN). **Sista:** 1 ex Oppgården, Mariefred 23/11 (MBa), vilket är elfte gången som arten rapporteras från november i kommunen. Första gången ängspiplärka rapporterades under november var den 19/11 1966 på den dåvarande soptippen i Åker.

Trädpiplärka

Första: 1 ex sjungande Abborrmossen, Åkers kronopark (YM). **Sista:** 1 ex Gesta gård, Toresund 12/9 (PK).

Rödstrupig pipklärka

1 ex lockläte Lötfälten, Gorsingeholm, Strängnäs 16/9 (JM).

Bergfink

Vinter januari: 2 ex som flest vid Sanda på Tosterön 2/1 till 25/1 (SLL, BL, ML). **Sista vår:** 2 ex sträckande Djurgårdsudde, Fogdö 27/4 (EW). **Första höst:** 1 ex Landholmen, Herresta gård, Toresund 22/9 (FvS).

Stenknäck

Stor flock: 20 ex Gorsingelund, Fågelmattningen, Strängnäs 10/2 (MF) och 18 ex vid Bågskyttebanan, Larslunda, Strängnäs 16/2 (YM). Vår kommun hyser gott om lämpliga biotoper för arten, som under sommaren mestadels håller till uppe i trädkronorna väl dold bland det gröna lövverket. Sången är minst sagt blygsam, för oss som har blivit lite äldre kan den många gånger vara svårhörd.

Tallbit

En riktigt stor invasionsrörelse med tallbit drog fram över landet, vilken även Strängnäs fick ta del av. Inte sedan vintern 2000/2001 har kommunen haft en så omfattande invasion av arten. De flesta åren har rapporterna uteblivit i kommunen, en del **år** görs någon eller några få observationer. De år som arten dyker upp i södra Sverige sker de första rapporterna oftast under andra halvan av oktober och redan i början av januari börjar arten bli ovanlig med annat än enstaka exemplar. **Rapporter:** 6 ex om flest Gesta gård, Toresund 25/10 till 27/10 (PK), 20 ex som flest i Härads villasamhälle 25/10 till 26/10 (JM, FvS, UG m.fl.), 1 ex Bondegatan Strängnäs 26/10 (FvS), 18 ex som flest vid Åsa gravfält/Åsadal kullar Ytterselö 27/10 till 4/12 (YM, VE, BAr m.fl.), 20 ex sträckande SV Biskopskvarns trafikplats, Strängnäs 27/10 (EW), 4 ex Södra Älgvägen, Länna 29/10 (BA), 1 ex Gussmossen, Härad 7/11 (RL), 13 ex Kanotkungen, Visnaren, Åker styckebruk 10/11 (FvS), 3 ex Logarn, Torparudden, Aspö 10/11 (FH), 1 ex hane Sanda, Tosterön 14/11 (GO), 21 ex som flest i området runt Härads skola och Eka den 23/11 till 4/12 (UG, MB, LB m.fl.), 18 ex Kristiansborg, V Ådalskvarn, Åker styckebruk 24/11 (FvS), 12 ex som flest vid Nya södra kyrkogården, Strängnäs 25/11 till 10/12 (YM, KT, LE m.fl.), 2 ex Löta Gärde, Åker styckebruk 30/11 (FvS), 8 ex Stallarholmsskolan 15/12 (BS), 13 ex i korsningen Finningevägen/Tryffelstråket 19/12 (YM), 6 ex Dammen, Strängnäs 29/12 (MB) och 2 ex Rådjurstorget, Bråtarna, Länna 31/12 (BA).

Domherre

Arten som sådan är välkänd för alla som en trevlig gäst vid fågelborden under vintern och förekommer rikligt på det mesta som associeras med julen. Var håller dom till på sommaren, frågar sig många. Det är väldigt sällan som man ser domherre från mitten av maj till slutet av juli. När det börjar bli vår och tid för häckning beger sig domherren ut i de stora skogarna, på platser där fågelskådare definitivt är en raritet. Antalet rapporter i Artportalen av domherre i kommunen från mitten av maj till juli månads utgång inskränker sig under 2019 till endast tre stycken.

Vinterhämpling

1 ex födosökande Gesta gård, Toresund 1/9 (KE), 15 ex rastande Näsbyholmlmssundet, Mälaren 8/4 (MK), 3 ex födosökande Gorsingeholms våtmark, Strängnäs 17/4 (LE, KN, AL), 1 ex sträckande Djurgårdsudde, Fogdö 27/4 (EW), 2 ex rastande Lilla Skinnpälzen, Segeröfjärden, Mälaren 3/11 (PS) och 8 ex Gesta gård, Toresund 29/11 (PK).

Hämpling

Första: 1 ex Solöfälten, Fogdö 12/3 (MB). **Sista:** 1 ex förbiflygande Reningsverksdiket, Gorsingeholm, Strängnäs 30/10 (MK).

Gråsiska *Acanthis flammea*

Sista vår: 1 ex Äleby våtmark, Ytterselö 7/4 (BS). **Sommar:** 1 ex utfärgad hane Ådalskvarn, Läggesta 9/6 (YM), vilket är första gången någonsin som arten rapporteras från kommunen under juni månad. Redan i början av maj är gråsiskan ovanlig i vårt landskap och i många fall kan rapporterna då handla om en brunsiska, som har förrirrat sig lite för långt norrut. **Första höst:** 1 ex Tynnelsö 6/10 (PS, FH). Antalet gråsiska som rapporteras under hösten har varit få, totalt har bara 10 rapporter inkommit. Vissa år är gråsiska ytterst vanlig och andra år betydligt sparsammare i sitt uppträdande hos oss. En överblick av antalet rapportrader i Artportalen från Södermanlands län av gråsiska, där antalet överstiger 100 individer, ger sju rader under 2019, att jämföra med 85 rader under 2018.

Snösiska *Acanthis flammea exilipes*

Födosökande individer är rapporterade med 1 ex Fatbursvägen, Mariefred 1/1 (EW), 1 ex vid Kolonilotterna, Mariefred 9/1 (JW, GW) och 1 ex Gesta gård, Toresund 12/2 (PK). Snösiska har förlorat sin egen artstatus och ingår nu som en ras i gråsiskekomplexet.

Brunsiska *Acanthis flammea cabaret*

Rapport: 1 ex Gesta gård, Toresund 23/1 till 24/1 (PK). Brunsiska är en av raserna i gråsiskekomplexet.

Större korsnäbb

5 ex Saralund, Svedäng, Tosterön 5/1 (UG), 2 ex förbiflygande Läggesta, Mariefred 18/2 (EW), 5 ex Brunnsåker, Tosterön 20/4 (LOW), 3 ex förbiflygande Djurgårdsudde, Fogdö 27/4 (EW) och 4 ex födosökande Edeby våtmark, Toresund 9/5 (MK).

Mindre korsnäbb

Under 2018 vilket var ett fantastiskt kottår och korsnäbbarna flög fram och tillbaka mellan granbestånden var man än befann sig i skogen. Detta fortsatte under första halvåret 2019 för att därefter inskränka sig till enstaka observationer under andra halvåret. Man kan anta att under 2018 handlade det om en invasionsrörelse där korsnäbbar från norr och kanske även från öster drog nytta av den rikliga förekomsten av

grankottar. Under 2019 är arten rapporterad i Artportalen från kommunen 190 gånger under första halvåret, bara sju under andra halvåret.

Steglits

Årets största antal är rapporterade från Svedäng, Aspö den 15/8 med cirka 100 ex (PS).

Grönsiska

Under januari är arten mestadels observerad som enstaka individer till skillnad från i december när flera större flockar rapporterats. Årets största antal är rapporterade från Visholmen i Strängnäs den 25/12 med cirka 1000 ex (PS).

Sävspurv

Första vår: 1 ex hane Valnaren, Länna 16/3 (YM). **Sista:** 1 ex Gesta gård, Toresund 4/11 (PK).

Snöspurv

8 ex Gimpelstenarna, Granfjärden Mälaren 20/2 (PeP), vilket bara är den sjunde rapporten någonsin i kommunen från februari månad, 2 ex Riby Åkers styckebruk 10/3 till 12/3 (RSv, YM, MK m.fl.), 7 ex Solåkraby Stallarholmen 16/3 (MBa), 12 ex Lötfälten, Gorsingeholm, Strängnäs 18/3 (AL), 2 ex Översvämningssmarken, Gorsingeholm, Strängnäs 20/3 till 21/3 (GH, UG, KN), 6 ex Hörnfältet, Aspö 23/3 (FH) och höstens enda rapport kommer från Lilla Skinnpälsten, Segeröfjärden, Mälaren den 3/11 när 2 ex rastade (PS). Stor variation mellan olika år på antalet rapporter av rastande snöspurv, jämför med 2018 när endast en rapport kom från kommunen.

Lappsparv

Ett par Solöfälten, Fogdö 15/4 (MK, KT, MB) och under hösten rastade ett ex på samma lokal den 21/9 (MK). Bara en tredjedel av fynden i Södermanlands rapportområde görs under sträcket mot norr med en topp under andra och tredje veckan av april. Sydsträcket pågår under hela september med en topp under månadens mittendel.

AE = Agneta Ekblom, Länna

AEr = Annika Eriksson, Gnesta

AL = Anders Lidholm, Strängnäs

ALo = Annika Lorin, Örebro

AMT = Ann-Marie Torstensson, Strängnäs

BA = Bernt Andersson, Länna

BAr = Bengt Aronsson, Strängnäs

BB = Benke Blom, Nacka

BC = Björn Carlsson, Strängnäs

BD = Björn Dahlbom, Saltsjö Boo
BeL = Bengt Legnell, Stenhamra
BK = Bo Karlsson, Strängnäs
BL = Bengt Larsson, Strängnäs
BS = Björn Sjögren, Stallarholmen
BSt = Barbro Strååt, Nacka
CC = Camilla Callenmark, Mariefred
CÅL = Carl-Åke Lindsten, Malmköping
EBE = Elisabeth Byskata Evjen, Strängnäs
EE = Eva Edmert, Älvsjö
EW = Erik Widuss, Mariefred
FA = Fredrik Andersson, Strängnäs
FG = Fingal Gyllang, Stockholm
FH = Fredrik Hellner, Stockholm
FJ = Frida Johnsson, Lund
FvS = Frank van Spelde, Strängnäs
GC = Gunnar Carlsson, Eskilstuna
GH = Gunnar Holhut, Strängnäs
GN = Gunnar Nordebrink, Stallarholmen
GO = Gunilla Oleniusson, Strängnäs
GW = Gittan Wahlström, Mariefred
GWa = Gunhild Wallén, Mariefred
HE & RE = Hans & Rigmor Eriksson, Strängnäs
HH = Håkan Hall, Nykvarn
HP = Håkan Persson, Kumla
IK = Inger Karlsson, Strängnäs
JA = Janne Andersson, Stallarholmen
JJ = Jonas Jörnemark, Åker
JL = Johan Leppänen, Tumba
JM = Johan Mellquist, Eskilstuna
JN = Jesper Norrby, Vaxholm
JS = Johan Skutin, Johanneshov
JW = Janne Wahlström, Mariefred
KaL = Kjell-Arne Larsson, Uppsala
KE = Kjell Ericsson, Stallarholmen
KN = Keith-Ove Nordebrink, Åker
KSj = Kent Sjöberg, Luleå
KT = Kjell Thorsén Strängnäs

LB = Lars Broberg, Strängnäs
LC = Leif Carlsson, Eskilstuna
LE = Leif Ekblom, Länna
LH = Lennart Hellström, Linköping
LI = Lars Imby, Hässelby
LOW = Lars-Ola Westerlund, Deje
LS = Leif Sjöberg, Grästorp
LT = Lovisa Thilen, Stallarholmen
LWo & HWo = Leif och Harriet Wollgård, Strängnäs
MB = Magnus Brandel, Fogdö
MBa = Maria Barkell, Mariefred
MEB = Monika Eriksson Bertilsson, Strängnäs
MF = Magnus Friskytt, Nykvarn
MK = Markku Kemppi, Strängnäs
ML = Martin Larsson, Linköping
MLa = Mats Larsson, Stockholm
MP = Magnus Persson, Stora Mellösa
NE = Nils Eriksson, Strängnäs
NH = Niklas Holmström, Eskilstuna
NK = Nils Karlsson, Södertälje
PeP = Per-Erik Pershagen, Hägersten
PK = Petter Kappel, Mariefred
PS = Petter Sundin, Strängnäs
PW = Pontus Wennesjö, Umeå
RF & LF = Rickard och Liv Fredriksson, Kimstad
RK = Ragnhild Karlsson, Åker
RL = Ralf Lundmark, Ramnäs
RSv= Rolf Svensson, Åker
RV = Raul Vicente, Stockholm
SK = Stefan Karlsson, Västerås
SLL = Susanne Lindqvist Larsson, Strängnäs
SP = Stefan Persson, Strängnäs
TS = Tomas Saxgård, Enskede
TuP = Ture Persson, Strängnäs
UG = Ulf Gustafsson, Härad
VE = Viveka Eriksson, Strängnäs
YM = Yngve Meijer, Stallarholmen
ÅB = Åke Bergqvist, Sunne